

Bölüm 6

Seralarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Mersin/Tarsus İlçesi Örneği

Alper BAYDAR¹
Çağatay TANRIVERDİ²

GİRİŞ

Tarımsal üretim bitki, toprak, iklim gibi faktörlerin tümünü içerisinde barındıran ve bunların işleyişlerinden ayrı ayrı etkilenen bir yapıdır. Her sektör çalışma prensiplerine göre farklı risklere sahiptir. Özellikle iş gücünün yoğun olduğu ve çalışma koşullarının insan sağlığına etkileri göz önüne alındığında tarım sektörünün diğer gruplara göre daha riskli olduğu söylenebilir. İş gücünün zorunlu olduğu üretim faaliyetlerinde karşılaşılan en büyük sorun iş sağlığı ve güvenliğidir. Çünkü her bir faaliyet alanı farklı riskleri taşımakta ve farklı iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine bağlı olarak da eğitim programlarını zorunlu kılmaktadır.

⁽¹⁾ Tarım bugün, gelişmiş ülkeler de içerisinde olmak üzere birçok ülkede en tehlikeli sektörlerden biridir. Dünyada yaşanan ölümcül 335 bin iş kazasında hayatını kaybeden kişilerin 170 bini tarım çalışanıdır.⁽²⁾

Bazı ülkelerde tarımda ölümle sonuçlanan kaza oranı tüm diğer endüstrilerin dahil edildiği ortalamanın iki katıdır. Gelişmekte olan ülkelerdeki veriler, tarımdaki kaza oranının arttığını göstermektedir. Bu kazalar genellikle ücretli işgücü içindeki, sayıları giderek artan kadın ve çocuk çalışanlar kadar, göçmen işçiler ve yevmiyeli çalışanlarda meydana gelmektedir.^{(2) (3)}

Tarım sektöründe çalışan insanların iş güvenliği ve sağlığı açısından daha kontrol edilebilir ve güvenli bir şekilde çalışmaları, tarımsal üretimde devamlılığın esasını oluşturmaktadır. İklimsel faktörler, üretimde sınırlayıcı etken olabilmektedir. İklim değişikliği ve nüfusun her geçen gün artması seraların gelecek yıllarda daha da önem kazanmasına neden olsa bile yanlış iklim koşulları ile oluşturulan seralar fayda yerine zarar sağlamaktadır.⁽⁴⁾ Türkiye’de toplam örtü altı alanlarının yaklaşık %50’si plastik sera, %10’u cam seralardan oluşmakta olup üretimde Antalya ili %48’lik pay ile birinci sırada iken Mersin yaklaşık 201.000 da örtü altı üretim alanı ile %16 olarak ikinci sırada yer almaktadır.⁽⁵⁾⁽⁶⁾

¹ Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, alper.baydar@tarimorman.gov.tr

² Prof. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Biyosistem Mühendisliği Bölümü, ctanriverdi@ksu.edu.tr

Tablo 5. Sera işletmelerinde tehlikeleri artıran nedenler ve tehlike kaynakları

Sebep	Tehlikeleri arttıran nedenler ve tehlike kaynakları
1	Riskli çalışma ortamı ve koşulları
2	Çalışanların yaş ve cinsiyet dağılımları
3	Eğitim-öğretim eksikliği
4	Tarım işlerinin hızlı şekilde bitirilmek istenmesi, dikkatsizlik ve emniyet kurallarına uymama
5	Üretim alanı içerisinde gerekli tedirlerin alınmaması ve iş güvenliği kriterlerine uymama
6	Çalışma saatlerinin uzun olabilmesi ve çalışan üzerinde oluşturduğu baskı
7	İş güvenliğine dair sera içerisinde gerekli elektronik kayıtların tutulmaması
8	Tarım alet ve makinalarının bilinçsizce kullanılması
9	Sera içerisinde havalandırma, ısıtma vb gibi durumların olması
10	Tarım alet ve makinalarının eski olması ve gerekli bakım ve onarımlarının zamanında yapılmaması
11	Gerekli iş tanımı ve talimatlarının belirlenmemesi
12	İş sağlığı ve güvenliği konusunda üreticilerin gerekli eğitimi almamış olması

KAYNAKÇA

- Güğercin, Ö., Baytorun, A.N., 2018. Tarımda iş kazaları ve gerekli önlemler. *Çukurova Tarım Gıda Bilimleri Dergisi*, 33(2):157-168
- Anonim, 2000. International Labour Organization, safety and health in agriculture, Geneva, Switzerland, p:24.
- Turhanoğulları, Z., 2013. Antalya ili sera işletmelerinde çalışma koşullarının işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından değerlendirilmesi. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, p:4.
- Saltuk, B., Mikail, N., 2019. Prediction of indoor temperature in a greenhouse: Siirt sample, *Fresenius Environmental Bulletin*, 28;3577-3585.
- Anonim, 2021a. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. Örtü altı yetiştiricilik. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Tarla-Ve-Bahce-Bitkileri/Ortu-Alti-Yetistiricilik>. Erişim: (22.03.2021).
- TÜİK (2020). İstatistik veri portalı. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111&dil=1>. Erişim: (22.03.2021).
- Saltuk, B., Atılgan, A., 2020. Seralarda iş sağlığı ve güvenliği: Siirt İli örneği, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 19;881-890.
- Kır, İ., 2015. Adana ve Mersin Bölgesi'nde seracılık sektöründe çalışanların karşılaştığı ergonomik risklerin değerlendirilmesi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, *Yüksek Lisans Tezi*, p:9-10.
- Çavdar, B., Arslan Tatar, Ç.P., Yılmaz, H.D., Özkan, N., 2014. Örtü Altı Yetiştiriciliğinde İş Sağlığı Ve Güvenliği Risklerinin Belirlenmesi Rehberi, İSGÜM, Ankara.
- Anonim, 2021b. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Mersin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. <https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73148/tarsus.html>. Erişim: (22.03.2021).
- Anonim, 2021c. https://www.wikiwand.com/tr/Mersin%27_il%C3%A4leri. Erişim: (22.03.2021).
- Çiçek, A., Erkan, O., 1996. Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları* No:12, Ders Notları Serisi No:6, Tokat.

13. Özkılıç, Ö., 2005. İş sağlığı ve güvenliği, yönetim sistemleri ve risk değerlendirme metodolojileri. *Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu Yayınları*, Ankara.
14. Atılğan, A., Saltuk, B., 2020. Occupational health and safety in greenhouse cultivation: Example of Kumluca district. *Theory and Research in Agriculture, Forestry and Aquaculture Sciences*, 4; 47-59.
15. Kaplan, M., 2019a. Diyarbakır İli bazı kiraz bahçelerinde bulunan zararlı ve faydalı böcek türleri ile bazı önemli zararlı türlerin doğada görülme zamanı. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 17; 283-289.
16. Kaplan, M., 2019b. Determining of some struggle opportunities for cicada (*lyristes plebejus scopoli*) (hemiptera: cicadidae) and weeds which is harmful in apricot orchards in Turkey. *Fresenius Environmental Bulletin*, 28;10:7304-7309.
17. Atılğan, A., Saltuk, B., Öz, H., & Artun, O., 2016. Management of manure from livestock housing in tigris basin and its environmental potential impact. 15th International Scientific Conference on Engineering for Rural Development (Pp.517522), Jelgava, Latvia.
18. Özkaya, Ö., 2015. Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği, işte sağlık dergisi. <http://www.istesaglikdergisi.com.tr/index.php/2015/03/25/tarimda-is-sagligi-ve-guvenligi/>. Erişim: (22.03.2021)